

Analyse en synthese van de Vooruitgroep

De redactie van SP.a Rood stelde enkele schriftelijke vragen aan de Vooruitgroep. Op hun eigen website beschrijven ze zichzelf: "De Vooruitgroep is progressief en links. We zijn ervan overtuigd dat de financiële en materiële middelen van mensen bepalend zijn voor hun sociaal-culturele mogelijkheden. Daarom pleiten we voor een beleid dat maximaal herverdelend werkt en mindergegoede en gemarginaliseerde groepen in de samenleving ondersteunt en helpt macht verwerven. Via artikels, debat en actie trachten we de heropbouw van een linkse democratische tegenkracht in België te stimuleren. We geloven dat solidariteit tussen Wallonië en Vlaanderen een links project kan versterken. In dat kader overigens voelen wij ons verbonden met Brussel als wereldstad met een grote culturele diversiteit en smeltkroes van talen."

Vraag 1

De N-VA aanziet België als een blok aan het been van het welvarende Vlaanderen. Wat is jullie kritiek op deze visie ?

Verschillende regio's tonen, omwille van specifieke historische redenen, een ongelijke ontwikkelingsdynamiek. Dat heeft soms, maar niet altijd, te maken met de interne sociaaleconomische verhoudingen. Wallonië was een leidende regio tot de jaren '60 – de Vlaamse economische opgang werd grotendeels mogelijk gemaakt door Amerikaanse (GM, Ford, etc....) en andere buitenlandse investeringen, die gebruik maakten van relatief gehoorzame en goedkope arbeidskrachten. Wallonië de-industrialiseerde. Dit proces van ongelijke regionale ontwikkeling is geen uniek Belgisch fenomeen. Ook in andere Europese landen vinden we regio's met een ongelijke ontwikkelingsdynamiek: het Ruhrgebied versus Beieren in Duitsland, Noord Engeland versus het Zuidwesten etc.. Gelet op deze ongelijke geografische ontwikkeling, ontstaan er binnen nationale welvaartstaten steeds financiële stromen die gaan van de meer naar de minder welvarende regio's. Zo is bijvoorbeeld de geldstroom van Zuid-Engeland naar Noord-Engeland ongeveer dubbel zo groot als deze van Vlaanderen naar Wallonië. Wat vandaag met Wallonië gebeurt kan echter morgen voor Vlaanderen het geval zijn.

Belangrijker is echter dat een links maatschappijmodel, gebaseerd op principes van gelijkheid, vrijheid en solidariteit, steunt op automatische herverdelingsmechanismen en principes. Een model waarbij de solidariteit afhangt van culturele en taalkundige voorwaarden of afhankelijk wordt gemaakt van de sociaaleconomische positie van de regio waarmee je je solidair verklaart, is bezwaarlijk progressief te noemen. Echte solidariteit betekent dat herverdeling georganiseerd wordt ongeacht de individuele culturele eigenschappen of geografische locatie degene die ze ontvangt.

Voor N-VA, of tenminste de sociaaleconomische krachten achter de opgang van die partij zijn veel meer dan de Franstaligen de voorzieningen van de sociale zekerheid en verworven arbeidsrechten in het algemeen een blok aan het been, ook die voor Vlaamse werknemers. De communautaire eisen van de N-VA zijn een breekijzer om in Vlaanderen de sociale verworvenheden terug te schroeven. Het N-VA-model is een cultureel repressief (opgelegd conformisme aan de Vlaamse taal- en culturele 'normen') en sociaaleconomisch liberaal model (wat goed is voor De Wever is goed voor VOKA!). Je moet hen vooral letterlijk nemen wanneer ze stellen dat ze geen problemen hebben met Wallonië en de Walen: ze hebben inderdaad problemen met het sociaaleconomisch model.

Het is dan ook hier dat socialisten enorm waakzaam moeten zijn en een alternatief naar voren moeten durven te schuiven. De Vlaamse autonomie van N-VA is een sociaaleconomisch neoliberale en cultureel conservatief gekleurde autonomie; dit kan op geen enkele wijze gesteund worden door

de progressieve beweging. Bovendien – en dit is essentieel – de enige wijze waarop een solidair model kan worden uitgebreid, is NIET door de ruimtelijke schaal van solidariteit te versmallen (en ze te beperken tot Vlaanderen) maar ze te verbreden. Hierover heeft het N-VA uiteraard niets te vertellen en helaas de linkerzijde vandaag ook veel te weinig. Een Europees solidariteitsmodel is absoluut noodzakelijk. Wat we tot nu toe hebben, is een Europees solidariteitsmodel voor de elite (zie hoe de financiële sector gered werd, zie hoe de Franse en Duitse banken gered worden in de Griekse crisis) maar een bijna totale afwezigheid van solidariteit t.o.v. de armen, werklozen en middenklasse.

Vraag 2

Bevindt zich in Vlaanderen wel voldoende kapitaal, knowhow en ondernemingen met een afdoende marketshare om het alleen beter te doen? Is de Vlaamse zelfredzaamheid geen mythe?

We zijn er van overtuigd dat het hier om een hardnekkige mythe gaat. Toen vorig jaar, na de aangekondigde sluiting van Opel Antwerpen (die nu een feit is), Bourgeois aankondigde dat Vlaanderen zou investeren in de ontwikkeling van een ecologische elektrische wagen, klonk dit ronduit ongeloofwaardig. Het is uitermate onverantwoord van beleidsmakers te geloven (en beloven) dat Vlaanderen dergelijke technologie volledig zelf kan ontwikkelen en naar de markt brengen en dat die economisch op eigen benen kan staan. China gaat ongetwijfeld de leiding nemen over de CleanTech economie. Het is nu al wereldleider op vlak van productie van windmolens en zonnepanelen. Vlaanderen heeft misschien wel de knowhow maar niet het kapitaal (zowel privé als overheid) om een competitief voordeel te halen. De poging van Gaston Geens om met de Derde Industriële Revolutie in Vlaanderen een Vlaamse zelfredzaamheid op het spoor te zetten stierf met Flanders' Language Valley en Lernout & Hauspie een stille dood. Ook het Vlaams verankeringsverhaal van Van den Brande is bezwaarlijk een succes geworden, zoals onder meer bleek toen de Vlaamse poging om met Lessius een Vlaamse Generale maatschappij te vormen kopje onder ging.

Ondanks het feit dat de globaliseringsprocessen de mogelijkheid tot het vormen van een zelfredzame economische ruimte tot een hersenschim herleiden, blijven Vlaams-nationalisten geloven dat een zelfstandig Vlaanderen het economisch beter zal doen. Ze vonden hiervoor steun in het werk *The size of nations* van Alberto Alesina en Enrico Spolaore. Deze twee Amerikaanse economen beweerden een achttal jaren geleden dat kleine, homogene naties in de geglobaliseerde wereldeconomie steeds meer in het voordeel zouden zijn in vergelijking met grotere, meer heterogene landen. Hun theorie zagen ze bevestigd in de groeicijfers van kleine landen als IJsland, Ierland en de drie kleine Baltische staten. We vinden regelmatig verwijzingen naar deze economen bij verschillende Vlaams-nationale instanties, de N-VA (Bourgeois, De Wever), het Vlaams Belang (De Winter) en bij de Vlaamse Volksbeweging. Deze theorie lijkt, sinds de laatste financiële crisis volledig weerlegd te zijn door de feiten. De landen die als voorbeeld moesten gelden zijn zonder uitzondering vanaf het uitbreken van de financiële crisis in de hoek terecht gekomen waar de hardste klappen vallen.

We geloven dat de ontwikkeling van een economische strategie, waarin sociale en ecologische noden voorrang krijgen op kortzichtig winstbejag, niet mogelijk is op Vlaams niveau, maar op Europees niveau moet gebeuren. En het is weerom hier dat de progressieven schitteren door afwezigheid. Waar is een progressief Europees economisch en industrieel beleid? Waar is de visie van de SP.A op het Europese economisch beleid en op hoe dit Vlaanderen ten goede kan komen?

Vraag 3

Kan je met de N-VA als nieuw gegeven spreken van een soort aggiornamento van het Vlaams-

nationalisme?

Een oude Duitser zei ooit dat de sociale geschiedenis zich ontvouwt als een tragedie en zich herhaalt als een komedie. Dit is ook het geval voor het Vlaams nationalisme. Waar er een terechte en succesvolle ontvoogdingsstrijd gevochten is door de Vlaamse Beweging gedurende een groot deel van de 20ste eeuw, een strijd die altijd hard was, soms gewelddadig en vaak met verkeerde beslissingen gepaard ging, stelt het huidige Vlaams-nationalisme weinig voor in termen van emancipatorisch elan. Men stemt voor N-VA of VB, maar er is geen Vlaamse politieke beweging, er is geen mobilisatie, laat staan passie voor de Vlaamse Zaak. De kans dat de Vlaamse Beweging een massale mars op Brussel organiseert als BHV niet gesplitst raakt, is bijvoorbeeld zeer klein. De electorale opgang van het N-VA lijkt ons vooral het resultaat van een compleet gebrek aan vertrouwen van het electoraat in de traditionele partijen. De traditionele linkerzijde draagt hiervoor een grote verantwoordelijkheid: terwijl vandaag vooral de rechterzijde aan politiek doet en zich duidelijk rond politiek-ideologische tegenstellingen positioneert, beperken de parlementaire linkse partijen zich tot een beheer van het neoliberalisme en de instellingen.

Het Vlaams-nationalisme heeft dan ook zijn discours gemoderniseerd en de klassieke taalculturele invulling vervangen door een sociaaleconomische. Ideologische ijkpunten zijn nu niet langer meer de pacifistische pamfletten van de fronters, het Daensisme of het kaakslagflamingantisme maar wel politiek economen zoals Spolaore en Alesina of conservatieve denkers zoals Dalrymple. Het is zeer de vraag of deze schijnbare ideologische vernieuwing voor de N-VA kaders meer is dan een laagje vernis boven het klassieke romantische nationalisme (cf. infra).

Vraag 3 bis

Wat is de definitie van een volk volgens de N-VA? Hebben jullie kritiek hierop?

De volksdefinitie die de Vlaams-nationalisten hanteren, gaat terug op de Duitse romantiek. Het volk is in die opvatting niet de som der delen, maar een entiteit op zich, die samenhangt met een "volksgeest" en met een soort lotsbestemming, die op de geschiedenis veroverd moet worden. Natuurlijk heeft de Vooruitgroep daar kritiek op. Belangrijker is echter onze kritiek op het hanteren van de notie 'volk' – wat men daar ook onder verstaat - als primordiale categorie voor de indeling van de geopolitieke ruimte, als basisprincipe dus voor het indelen van staten. Het nationalisme gaat nog steeds uit van het principe dat elk volk zijn eigen staat moet kunnen hebben. Deze opvatting is niet vol te houden, ten eerste omdat niemand het eens is over één enkele definitie van dat begrip volk die hanteerbaar is om alle volken en hun territorium af te bakenen, ten tweede omdat oude en nieuwe migratie steeds zorgt voor vermenging van volken op één territorium. Laten we hierover maar even Karl Popper aan het woord die in zijn belangwekkend boek *The Open Society and its Enemies* (Routledge & Kegan Paul, London, 1945, Vol. II, p. 51) over volks-nationale principes voor de indeling van staten het volgende schreef:

“The principle of the national state, that is to say, the political demand that the territory of every state should coincide with the territory inhabited by one nation, is by no means so self-evident as it seems to appear to many people today. Even if anyone knew what he meant when he spoke of nationality, it would be not at all clear why nationality should be accepted as a fundamental political category, more important for instance than religion, or birth within a certain geographical region, or loyalty to a certain dynasty or a political creed like democracy (which forms, one might say, the uniting factor of multilingual Switzerland). But while religion, territory or a political creed can be more or less clearly determined, nobody has ever been able to explain what he means by a nation, in a way that could be used as a basis for practical politics. (Of course if we say that a nation is a number of people who live or have been born in a certain state, then everything is clear; but this would mean giving up the principle of the national state which demands that the state

should be determined by the nation, and not the other way round.) None of the theories which maintain that a nation is united by a common origin, or a common language or a common history is acceptable; or applicable in practice. The principle of the national state is not only inapplicable but it has never been clearly conceived. It is a myth. It is an irrational, a romantic and Utopian dream, a dream of naturalism and of tribal collectivism”.

De woorden van Popper hebben niets aan actualiteitswaarde ingeboet. De Vooruitgroep wil niet ontkennen dat mensen een zekere verbondenheid kunnen voelen met hun eigen stad, streek of taalgemeenschap. Onze groep bestrijdt wel de gedachte dat dit soort gevoelens de enige legitieme basis moet vormen voor het bepalen van de staatkundige entiteiten.

Belangrijk is ook op te merken dat een dergelijk homogeniserend volksbegrip een aantal wezenlijke tegenstellingen binnen het “volk” ondergeschikt maakt aan de volksverbondenheid: de Vlaamse werknemer heeft een grotere lotsverbondenheid met de Vlaamse multimiljardair dan met de Waalse, Griekse of Zuid-Amerikaanse arbeider. Een dergelijke visie op de wereld promoot een vorm van solidarisme en is dus fundamenteel on-links. Wij pleiten voor een politiek waarbij solidariteitsbanden kunnen worden gesmeed en onderhouden tussen groepen die weliswaar niet dezelfde taal delen maar een aantal andere wezenlijke gelijklopende belangen delen. Dit betekent dat we een politiek voor ogen hebben waarbij wat er in Vlaanderen gebeurt gerelateerd wordt aan wat er elders gebeurt, en dit telkens vanuit progressief oogpunt, d.w.z. een standpunt waarbij gelijkheid, vrijheid en solidariteit de basisprincipes zijn.

Vraag 4

Sommigen stellen dat, eenmaal confederaal, of zelfs onafhankelijk, het voor de linkerszijde in Vlaanderen makkelijker zal zijn opnieuw een machtsfactor te worden. Is dit volgens jullie al dan niet het geval?

Het socialisme en de linkerszijde zijn niet nationalistisch. Ze zijn uiteraard begaan met de levenskwaliteit op bepaalde plaatsen, maar niet ten koste van andere plaatsen. Alleen een Vlaanderen in een progressief en socialistisch Europa heeft een linkse toekomst. En de opbouw daarvan vereist vooreerst een socialistisch perspectief voor Europa. Waar waren de stemmen (met uitzondering van Daniel Cohn-Bendit) die solidariteit betuigden met de Griekse arbeiders in de Griekse financiële crisis? Waar is de kritiek op het sociale afbraakbeleid dat PASOK voert in Griekenland vandaag en dat morgen ons kan treffen wanneer besparingen door een neoliberaal Europa worden opgelegd en door een rechtse regering worden goedgekeurd?

Uiteraard is een Vlaamse linkerszijde nodig, en een Belgische, en een Europese. Voor ons is het niet het een of het ander (in tegenstelling tot de N-VA – voor hen is een neoliberaal Europa oké) het is het een en het ander.

De Vooruitgroep waarschuwt dus nadrukkelijk voor de gevaarlijke gedachte dat links in een onafhankelijk Vlaanderen opnieuw een rol van betekenis zal kunnen spelen. Wij geven hiervoor drie overwegingen mee.

Ten eerste kan men moeilijk ontkennen dat de krachten die ijveren voor Vlaamse zelfstandigheid hoofdzakelijk conservatief en rechts zijn, niet enkel de echte Vlaams-nationalisten, maar ook de Vlaamsgezinde rechtervleugel van de traditionele partijen en – zeker niet te vergeten – het Vlaamse patronaat van VOKA en Unizo. Vanaf het begin heeft de Vooruitgroep erop gewezen dat het Vlaamse project een rechts-conservatief en neoliberaal project insluit. Voor rechts Vlaanderen en met name voor het patronaat is het splitsen van België en het opbouwen van een Vlaamse staat de kortste en gemakkelijkste weg voor sociale afbraak, voor het afbouwen van de

solidariteitsmechanismen die door jarenlange moeizame sociale strijd tot stand zijn gekomen! De Belgische sociale zekerheid zal vervangen worden door een light versie op Vlaams niveau. Kijk maar naar het programma van de N-VA, dat een doorslagje lijkt te zijn van de politieke agenda van VOKA: afschaffing van het wachtgeld, beperken van de werkloosheidsuitkering in de tijd, loonmatiging en flexibiliteit en ga zo maar door. In Vlaanderen dreigt de collectieve en op interpersoonlijke solidariteit gebaseerde sociale bescherming tot een minimum te worden herleid, allicht met de mogelijkheid dit minimum aan te vullen via privéverzekeringen. Dat houdt hoe dan ook een beperking in van de mechanismen van sociale herverdeling in.

De Vooruitgroep is van oordeel dat progressief Vlaanderen zich dringend een gewetensvraag moet stellen alvorens mee te werken aan een opdeling van de Belgische welvaartsstaat. Die gewetensvraag bevat eigenlijk twee deelvragen. De eerste vraag luidt “Hoe groot is de kans dat de Belgische sociale zekerheid vervangen zal worden door een Vlaamse die dezelfde sociale bescherming biedt en vergelijkbare herverdelende solidariteitsmechanismen hanteert?”. Aansluitend is er een tweede vraag die betrekking heeft op een situatie waarin de huidige rechtse meerderheid in Vlaanderen haar macht daadwerkelijk heeft gebruikt om de bovengeschetste light versie op te leggen. De vraag is dan namelijk hoe groot de kans is dat we ooit kunnen terugkeren naar het niveau én de sociale om niet te zeggen socialistische uitgangspunten van voorheen?

Komen we bij de tweede overweging. Het veroveren van Vlaamse zelfstandigheid zal nog meer leiden tot het hanteren van de Vlaamse politieke schaal als enige referentieschaal, als enig niveau van politieke legitimering. Dat zal rechts verder versterken en links nog meer verzwakken omdat het exclusief hanteren van de Vlaamse schaal de interne ideologische tegenstellingen binnen Vlaanderen verdoezelt. De Wever zegt dat Wallonië links is en Vlaanderen rechts en dat beide hun eigen gang moeten kunnen gaan, zodat ze hun eigen politieke keuzes kunnen maken op grond van hun eigen voorkeuren, zonder steeds tot kleurloze compromissen met het andere landsdeel gedwongen te zijn, zonder water in hun rechtse dan wel linkse wijn te moeten doen. Dat klinkt heel realistisch en zelfs groothartig: dat Wallonië het recht moet hebben om zijn eigen linkse koers te varen!

Maar is Vlaanderen wel zo rechts? En is heel Vlaanderen wel zo rechts? Het is geen toeval dat de twee grootste steden van Vlaanderen socialistische burgemeesters hebben. Evenmin is het een toeval dat juist in die steden het electorale succes van de N-VA achterblijft bij de provincie, dat juist daar Groen! zo goed scoort en de PVDA haar potentieel verhoogt. Er zijn dus ideologische verschillen tussen de urbane gebieden en de provincie. Door de hele politiek alleen maar door de rechts gekleurde Vlaamse bril te analyseren en te organiseren, dreigt links waar het sterker staat, te worden opgelost en monddood gemaakt in de ruimere, conservatieve omgeving van de provincie. Links heeft behoefte aan een stedelijk discours om zich te kunnen ontwikkelen en zijn macht uit te bouwen. Dat is trouwens altijd zo geweest. Socialisme is een stedelijk verschijnsel. Daarom zouden de progressieve krachten moeten ijveren voor het sterker doorwegen van de stedelijke gebieden in de nationale politiek, ten koste van de exclusiviteit van de Vlaams-Waalse/Franstalige as.

De Vlaamse steden hebben wellicht ook meer belang bij solidariteit en samenwerking met andere steden zoals Brussel en Luik dan dat ze altijd en onvoorwaardelijk solidair zouden moeten zijn met hun omliggend platteland en hun omliggende kleinburgerlijke slaapsteden, alleen omdat die ook Vlaams zijn. Links heeft volgens de Vooruitgroep vooral behoefte aan een stedelijke coalitie die het onderscheid tussen stad en platteland benadrukt en daarmee de Vlaams-Waalse tegenstelling doorkruist en overbrugt. De aanstaande gemeenteraadsverkiezingen vormen een uitstekende gelegenheid voor een links alternatief dat uitgaat van de stedelijke dimensie en daarbij alle cruciale maatschappelijke debatten kan beïnvloeden: leefbaarheid, veiligheid, wonen en werken, migratie, samenleven en sociale cohesie, milieuproblematiek.

De derde overweging die ons doet waarschuwen voor vals links optimisme ten aanzien van een zelfstandig Vlaanderen is op termijn misschien wel het meest bedreigend, niet alleen voor links maar voor de kwaliteit van onze democratie als zodanig. Het is een overweging die samenhangt met de kernideologie van het nationalisme zoals hierboven beschreven en waarin de volksgeest centraal staat. Wat bedoelt De Wever als hij beweert dat Vlaanderen rechts en Wallonië links is? Is dat alleen maar een realistische vaststelling van een stand van zaken, namelijk dat bij de jongste verkiezingen steeds een voorkeur van het Vlaamse electoraat is gebleken voor lijsten en programma's rechts van het politieke centrum? In dat geval kan links ijveren voor een ommekeer, want niets is in de moderne, gemediatiseerde democratie zo vluchtig als de voorkeur van de kiezer. Maar de Vooruitgroep vertrouwt De Wever niet. Het nationalisme heeft de neiging het rechtse karakter van Vlaanderen als een onderdeel van de Vlaamse volksgeest te definiëren. In die opvatting stemt Vlaanderen niet alleen rechts maar is het rechtse denken in de volksaard en de traditie verankerd. Zo'n denkwijze dreigt het potentiële speelveld van links danig te verkleinen. Links is in die opvatting immers geen minderheidsstroming meer die in de democratische strijd ook meerderheid kan worden, maar een karakterafwijking, een uiting van volksvreemd gedrag, een verraad aan de Vlaamse volksaard. Is het een toeval dat de nationalistenaast 'Waalse ratten rol uw matten' ook "Linkse ratten rol uw matten" scanderen?

Wat wel tot de mogelijkheden behoort, is dat er zich in een Vlaanderen een grote aanhang vormt voor een vorm van eng nationaal-socialisme (what's in a name!): een Vlaamse overheid die Vlaamse mensen bijstaat en Vlaams kapitaal steunt en die door tal van uitzonderingen niet-Vlamingen in Vlaanderen als een blok aan het been ziet. Maar wat dat nog met links te maken heeft, is zeer de vraag.

Vraag 5

Wat is de achilleshiel van de N-VA? Hoe kan dit succesverhaal bestreden worden door links?

Er zijn wel meerdere zwakke plekken aan te duiden. Zo is er haar bijna absoluut onvermogen om compromissen te sluiten en met minder dan 100% genoeg te nemen. De N-VA lijkt deze zwakke plek wel van de Volksunie geërfd te hebben. Zolang de N-VA een kleine partij was, kon zij zich onverzoenlijk opstellen en de stekker uittrekken. Dat kwam haar imago van beginselvastheid ten goede en stak schril af bij de traditionele partijen. De N-VA speelde daar ook populistisch op in, door de indruk te wekken dat het de traditionele partijen vooral om de postjes was te doen. De situatie is echter ingrijpend veranderd nu ze de grootste partij in Vlaanderen is. Haar kiezers zullen nu verwachten dat ze hun belangen veilig stelt. Daarom zal de partij hoe dan ook regeringsverantwoordelijkheid moeten nemen en tot een modus vivendi moeten komen met Franstalig België. We moeten nog maar zien hoe dat bij de eigen achterban zal vallen.

De geliefde Maddens-doctrine, d.w.z. het laten verrotten van België tot Franstalig België zelf vragende partij wordt, kan zich nu vlug tegen de partij keren, zeker in een tijd van sociaaleconomische malaise.

Het is misschien goed in dat opzicht een vergelijking te maken tussen N-VA en Vlaams Belang. Ideologisch zijn de verschillen tussen beide partijen relatief klein. In sociologisch opzicht zijn er echter opvallende verschillen. Het Vlaams Belang is eerder een rechtse proletarische partij die vooral steun krijgt uit de onderlaag van de bevolking. De rode wijken van weleer zijn meer en meer VB gaan stemmen. De N-VA daarentegen spreekt vooral de middenklasse en de kleinburger aan. Die bevolkingsgroep is echter traditioneel laagideologisch georiënteerd. Het is een groep die politieke keuzes maakt op basis van inschattingen in het voordeel van de eigen portemonnee, het directe eigen belang. De N-VA is erin geslaagd om die groep te overtuigen dat hun portemonnee belang heeft bij meer Vlaanderen. De partij zal dat nu ook waar moeten maken. Anders gezegd: het

is niet het Vlaams-nationaal project zelf – de opbouw van een Vlaamse staatsnatie, het volksbewustzijn enz... – dat die groep aanspreekt, maar de rechts-populistische invulling die de N-VA daar nu aan geeft. Politieke impasses en verrottingsstrategieën gaan tegen de belangen van de burgerij in. Kijk maar naar VOKA. Deze Vlaamse patroonsorganisatie is in principe gewonnen voor meer Vlaanderen als middel om haar economische agenda door te drukken, maar is ook altijd bij de eersten om haar ongerustheid uit te spreken als onderhandelingen te lang duren en vast dreigen te lopen! Daarom zou de vrijage wel eens van korte duur kunnen blijken.

Dat brengt ons op een ander teer punt. Dat is, hoe gek het ook klinkt de volksnationale ideologie zelf. Het volksnationalisme is een kameleon ideologie. Er is een harde ideologische kern die te maken heeft met een opvatting over volk, identiteit, de relatie tussen volken en staten en de verhouding tussen de volkse collectiviteit en het individu. Deze harde kern laat zich echter goed koppelen aan verschillende concrete inhouden, die naar gelang van de omstandigheden links of rechts kunnen zijn, zich vooral op het economische dan wel op het culturele richten, enz... De invulling die N-VA hieraan vandaag geeft, neigt naar ultraliberalisme en zelfs naar rechts-populisme. De harde, onveranderlijke kern is echter die filosofie over volk en staat. Het is de overtuiging van onze groep dat juist die harde kern in België, ook in het Nederlandstalige gedeelte, moeilijk ligt. De Belgische burger is in wezen wars van zo'n soort discours. De Belg is een politieke scepticus. Hij is wantrouwig tegenover de politiek, heeft maar een matige burgerzin en voelt bijna per definitie geen warme gloed als hij een nationale vlag ziet of een volkslied hoort. Daarom zal het met die vorming van een zelfbewuste natie niet zo'n vaart lopen. Is het niet tekenend dat hoewel de N-VA openlijk voorstander is van een zelfstandig Vlaanderen slechts 17% van haar eigen kiezers dit separatistisch ideaal deelt? De andere 83% is voorstander van het behoud van België, in de een of andere vorm. De massale steun die de partij de jongste tijd geniet is dus niet uit te leggen als een onderschrijven van de kernideologie of het goedkeuren van haar einddoel. Er is sprake van een ideologische kloof tussen partij en kiezer, en die kan zich op den duur gaan wreken.

En ten slotte komen we bij de eigenlijke achillespees van de N-VA en van alle nationalistische dromers van een zelfstandig Vlaanderen. Dat is Brussel. Brussel is de echte nachtmerrie van de nationalisten. Enerzijds beseft men dat Brussel een belangrijke economische motor is waar Vlaanderen echt niet buiten kan. Anderzijds is het als multiculturele stad met het Frans als de facto lingua franca, waarin Vlamingen een relatief kleine minderheid zijn, met zijn vele mensen van buitenlandse herkomst voor de nationalisten en hun dwangmatige hang naar monocultuur een soort Gomorra, een fremdkörper binnen de Vlaamse regio. De stad laat zich niet in de nationalistische dichotomie tussen Vlamingen en Walen dwingen, laat zich niet op de simplistische nationalistische flessen trekken. De stad heeft behoefte aan een beleid dat zich richt op de objectieve behoeften van haar bewoners en daartoe de scheidingslijnen tussen culturele groepen en gemeenschappen zal moeten doorbreken. Steeds meer Brusselaars zijn zich hiervan bewust, ook de Nederlandstaligen. De nationalisten zien die groep misschien als een bedreigde, ja zelfs onderdrukte groep, die door de rest van Vlaanderen dringend beschermd moet worden. Maar de vraag is of die groep mensen zichzelf zo ziet en niet eerder een ongecomplexeerde cultuurgemeenschap vormt die zonder moeite en met open geest de andere culturen tegemoet wil treden. Zo beschouwd is Brussel, zoals Eric Corijn herhaaldelijk heeft betoogd, voor het Belgische kader niet het probleem, maar misschien wel de oplossing.

Hoe links dit succesverhaal kan bestrijden? We denken dat links eerst en vooral goed moet beseffen dat de sterkte van de N-VA een maat is voor de eigen zwakte van de linkerkant. Het is om te huilen dat de SP.A en in iets mindere mate Groen de meeste Vlaamse N-VA-eisen steunen. Nadat CD&V dit eerder al deed (met de bekende gevolgen) doen SP.A en Groen dat nog eens dunnetjes over. Men kan niet heiliger zijn dan de Paus. Het Vlaams Blok mag terecht trots zijn op wat het de laatste twintig jaar verwezenlijkt heeft. Iedereen is naar Vlaams-rechts opgeschoven. Links moet dus geen licht versie van het rechtse, Vlaams-nationalistisch programma voorstellen. Dit houdt in dat links de

as van de politieke strijd weer moet verleggen: van de huidige Noord-Zuidas met de permanente strijd tussen Vlamingen en Franstaligen naar de links-rechtsas, de strijd tussen conservatieve, rechtse visies en oplossingen en linkse, progressieve. Door de politieke strijd weer te organiseren rond de grote maatschappelijke uitdagingen: sociale keuzes, welk soort economie, de afbakening van de grenzen tussen vrije markt en de openbare sector (denk maar aan onderwijs en de gezondheidszorg), de humanisering van de arbeid enz... Dat is wat de Vooruitgroep in één van zijn eerste opiniestukken bedoelde met het heruitvinden van het échte politieke meningsverschil. Zolang de linkerkzijde gedwongen wordt om te strijden op het domein van anderen, c.q. de Vlaamse staatsvorming, zal ze noodgedwongen in het defensief zijn. Voor de Vooruitgroep moet de linkerkzijde de kracht hebben om zelf in het offensief te gaan en een maatschappelijk programma uit te werken. Dat impliceert natuurlijk ook dat er meer samenwerking over de taalgrens komt. Het is toch logisch dat progressieve krachten in het noorden en zuiden van het land gezamenlijke visies ontwikkelen over thema's zoals de bovenstaande. Nu lijkt het voor bijvoorbeeld de socialistische familie gemakkelijker om tot een gezamenlijk politiek programma te komen binnen de Europese Unie met politieke partijen uit 27 landen, dan hetzelfde in België te doen met slechts twee partijen.

De Vooruitgroep ziet mogelijkheden om dat offensief toe te spitsen op aspecten rond stedelijkheid. Wij denken aan linkse stedelijke platforms waarin de politieke linkerkzijde samenwerking zoekt met de publieke en sociale sector en met het maatschappelijke middenveld. Bijna alle cruciale maatschappelijke thema's kunnen vanuit die stedelijke dimensie worden benaderd. De platforms uit de verschillende steden, bijvoorbeeld uit Brussel, Gent, Antwerpen en Luik zouden in een netwerk kunnen samenwerken en zo kunnen wegen op het nationale en regionale beleid.

Als we er niet in slagen om in Vlaanderen opnieuw een duidelijk progressief alternatief op te bouwen, waarin socialisme, solidariteit, vrijheid en rechtvaardigheid sleutelbegrippen zijn, dan vrezen we dat er op termijn niet veel meer zal overblijven van de Vlaamse linkerkzijde.

Vraag 5 bis

We moeten solidair zijn is een moreel-ethisch categorisch imperatief, maar is dit wel voldoende in tijden van crisis en van utilitarisme? De herinnering van een culturele onderdrukking speelt bovendien een anti-Belgisch gevoel in de hand. Hoe ga je dit tegen?

Solidariteit is nooit gemakkelijk geweest – de vroege 19de-eeuwse arbeidersbeweging heeft ook lang moeten vechten om echt aanhang en impact te krijgen. Ze heeft dit kunnen doen door haar achterban ervan te overtuigen dat solidariteit een belangrijk strijdmiddel was in de strijd voor de eigen lotsverbetering. Men is er in geslaagd om het ethisch appèl dat uitgaat van de solidariteit te koppelen aan een utilitaire logica zonder echter de ethische imperatief over boord te gooien. Dus links moet vandaag ook een discours ontwikkelen waarin zowel plaats is voor utilitaire als ethische aspecten. Wat we vandaag echter vaststellen, is dat het merendeel van de linkerkzijde niet meer gelooft in een solidaire samenleving en daardoor niet in staat is om een dergelijk discours te ontwikkelen.

De Vooruitgroep

13 oktober 2010